

Зулфия

ХУЛКАР

шеърлар

ЎЗДАВНАШР • 1947

На узбекском языке

ЗУЛЬФИЯ

ХУЛЬКАР

СТИХИ

Госиздат УзССР

Ташкент 1947

Редактор А. Қаҳҳор

Техредактор Я. Пинхасов

Босишга рухсат этилди 17 XI 1947 й.
Р 0 1039 Қого с формати 60×92/32. Нашириёт
листи 1,75. Уч авт. листи 2.0 Бир листда
40000 ҳарф. Уздавнашр. До 1. № 263—47 й.
Индекс н/а. Тиражи 5000. Баҳоси 2с.50 т.

Тошкент 1-нчи босмахона 1947 й. Зак.№440

СЕНИНГ ТОНГИНГ

Эрта сенинг туғилган кунинг,
Ун ёш тўлар шу тонгтарда.
Йиллар ўтгач онгли ва қодир
Кўрсам дейман миллион қаторда.

Ташқарида қирчиллар январь,
Қор устида ойнинг кумуши.
Сен ухлайсан кенг пешонангда,
Ярқирайди толе' кулиши.

Сен ухлайсан, январь аёзи
Ишга солди моҳир қўлини,
Сени қутлаб кенг теразангга
Чизиб кетди нафис гулини.

Сен ухлайсан, қизим, уйқингни
Чегарада ардоқлар посбон.
Москвада толе' қуёшинг —
Туман блан қэпланмас осмси.

Сўрсанг бизнинг болалигимиз,
Қудуқ эди — қоронғу, чуқур,
Осмонда ҳақиқат, ҳаёт,
Юлдуз каби узоқ эди нур.

Бахт тарихин билмак истасанг,
Сўнгроқ сўйлаб бераман ўзим.
Сен учун бахт муаммо эмас,
Эрк, ҳуррият меросинг, қўзим.

Бахтинг шулки, ҳаёт ахтариб,
Толпинмайсан гўзал рўёга.
Бахтинг шулки, элнинг баҳори
Гуллаган пайт келдинг дун'ёга.

Шунинг-чун ҳам гўдак ёшингдан
Фан чўққисин эгаллаш орзинг
Мурғак қанот елпишларингда,
Етилади баланд парвозинг.

Йўлинг кўпдир, ҳавас рангба-ранг,
Қучоғига чорлайди ҳар фан.
Хоҳ инженер, хоҳ муаллим бўл —
Элинг учун бирдек кераксан.

Денгизларнинг тўлқинини кес,
Қанот кериб кенг осмонда уч.
Юлдузларнинг сирин этиб фош,
Хизматингга, ерга олиб туш.

Шу кўк, шу ер сен блан қондощ,
Бирга яйра, жонингдай сақла.
Ёт назардан асрай бил уни
Узи берган инсоний ҳақ-ла. .

Эрта сенинг туғилган кунинг,
Ун ёш тўлар шу тонготарда.
Йиллар ўтгач онгли ва қодир,
Кўрсам дейман миллион қаторда.

Ташқарида қирчиллар январь,
Яноғингда ойнинг кулуши.
Менга ҳаёт, бахтингдан сўйлар,
Юрагингнинг текис уриши.

18. I. 47.

МЕНИНГ БАТАНИМ

Мен шунда туғилдим, кўрдим дун'ёни,
Ҳаётга илк қадам қўйганман шунда.
Тилим нутқ топди, кўзим зиёни,
Меҳр ва эрк блан яшардим кунда.

Гўдак тушунчамда ватан деб билдим,
Кўзни қамаштирган кўмкўк боғингни,
Кўрганда қирғоқдан кетолмай қолдим,
Ойга кўзгу бўлган соф булоғингни.

Кўкси хазинага бой баланд гўғлар,
Пахта водиларинг, чексиз, бепоён.
Кунда қизиб ётган қумликларинг ҳам
Ажиб жилва блан боқди меҳрибон.

Ердан бош кўтарган ҳар бир гиёга
Боғбон муҳаббати, меҳри-ла боқдим.
Ҳар гунчанг, ҳар гулинг кўзим эркалаб,
Мен ғамсиз, аламсиз қўшиқ-ла оқдим.

Боғларинг баҳорга бурканган фасл,
Илк севги қалбимга кирди яширин.
Салқин кечаларни ўтказиб бедэр,
Тошқин сувларингга айтдим ишқ сириин.

Тонгда булбулларинг қилганда хониш,
Мени мафтун этди ажиб бир хаёт.
Қўлимга тутқаздинг нозик ниҳол соз,
Қўшиғим туғилиб чиқарди қанот.

Фақат сени дедим, қалб қўшиғини,
Эй азиз ватаним, атадим сенга!
Сен ҳур бўлганинг-чун нафасим ҳурдир,
Ҳаёт ширин эрур, бахт ёрдир менга.

Мана шунинг учун тупроғим азиз,
Қўзим қорасидай кўраман яқин.
Унинг меҳри, ишқи кезар қонимда,
Мисоли баҳорги ҳаётбахш оқин.

Мана шу ватанга босиб кирди ёв,
Бизнинг саодатга солди жирканч чанг.
Доҳий қўзғал деди, қўзғалди эл — халқ,
Ҳар қарич ер учун қилдик қаттиқ жанг.

Олға силжиганда душман ўт сочиб,
Мени қоплаб олди ғазаб, ҳаяжон.
Душман ёқиб кетган ҳар хона учун
Қасос истагида оловланди жон.

Қўшиғим, оромим, қалам, кўчимни
Сенинг ҳимояннга келтириб тикдим.
Мен жангдан узоқда — оддий солдатдай,
Сенга қурол ясаб темирлар букдим.

Ишончим буюкки, бўлур зўр байрам,
Менинг севганим ҳам қайгади қолиб.
Йўлига чиқаман қучоғим тўла
Боғларингда ўсган гуллардан олиб.

Бутун халқим блан байрамга чиқиб,
Ғалабани қутлаб, оламан созим.
Сенга, азиз Ватан, сенга она юрт,
Меҳринг, ишқинг блан тўлиқ свозим.

1942 йил.

ЧОРЖУИ — ҚҰНҒИРОТ

Сахро. Поёнсиз қум, сузар эди ой,
Тепадан силжирди беш нафар одам.
Тэмоқлар қақраган, тиззалар жопсиз,
Лагерьга етмасдан олиб бўлмас дам.

Бошлиқ тепаликдан қарайди узоқ,
Қаршидан қўзғалган қора тоғми у?
Поход лагери йўқ, фақат ўнг ёқда,
Ташналигин қўзғаб жилпанглар Аму.

Бир дамда саҳрони тутди тўпалон,
Қум тўла бўроннинг ошди ҳуриши.
Таппа ерга ётди беш нафар одам,
Зўрайди қумларнинг саваб уриши.

Қора қум қанчалар кўчган-у, йўлда
Саксаул ва унгур учратган холос.
«Одам қайдан келди бизнинг даргоҳга,
Чўл кўксин тилишга кимда бэр асос?»

Сахро фиғон фалак, кўкка урар қум,
Бошлиқ ҳаяжонда, юраги ғашдир.
Қайда қолди экан олдинги тўда,
Лагерьга етдими, ёки адашди?

Инженер ўйлайди, тўрт ҳамроҳи жим
Бир чопонга ўраб ётар бошини.
Бўрон ўқиради, келтириб урар,
Баҳайбат саҳронинг қуму-тошини.

«Кечир, азим сахро, чўл кўксин тилиш,
Ҳаёт олиб келиш бизнинг расмимиз.
Бу халқ ихтиёри, орзу — умиди,
Шунинг-чун мустаҳкам, кескин азмимиз.

Ёввойи кўчишинг, ўжар хуружинг
Амин бўл, асосни синдираолмас!
Биз тортган йўллардан оққан инсонни
Сенинг девдай кучинг тиндираолмас.

Чўлларга жон берган халқнинг қўлида
Темир из чўзилар Қўнғирог томон.
Дастлабки паровоз учиб ўтганда
Сен лол қолишингга зўр менда имон».

Йўлчи ходимларнинг толди тинкаси,
Ниҳоят пасайди бўрэннинг забти.
Бошлиқ секин турди, сингди юзига
Уфқдан кўринган қуёшнинг тацги,

Бошлиқ ҳамроҳларга меҳр-ла қараб,
Режа ва газларин қўлига олди.
— Олтибой, Ниёзқул, туринглар!— деди,—
Чоржўйга атиги бир раз'езд қолди.

Йигитлар бошлиқни қучишди кулиб,
Ёйилди тонгдай соф завқли қаҳ-қаҳа.
Йўлбарс терисидай жилвага кириб,
Ётарди аслига қайтган воҳа.

Бошланди муқаддас меҳнат эртаси,
Жиддий иш бошлади бешэвлон тетик.
Улчаниб, ўрганиб қозиқ қоқилди,
Трасса чўзилди нурдай тўгри, тик.

Олтибой ўрнатган қозиқлар бўйлаб
Ҳаёт олиб келар Сталин насли.
Чўлда чаман унар, ҳаёт гуркирар,
Бошланар шу зайил ҳаётнинг фасли.

ҚҰЛИМДА ҚУРОЛУ, УСТИМДА ШИНЕЛЬ

«Олға кетмакдамиз ҳужум-ла ҳамон,
Музаффар жанггимиз этмакда давом.
Нега хат ёзмайсан, енгдими ҳижрон,
Бардош қилаолмай унутдинг тамом?»

Дебсан, баҳодирим, хатни кўп ёздим,
Мендаги муҳаббат сиғмас мактубга.
Кутдим, ўйламаки севгидан оздим,
Бардош берар экан севги маҳбубга.

Наҳот мен унутай, унутай сени,
Наҳот ўйладингки шунча бағрим тош.
Юлдузлар кўзингни эслатган чоғда,
Наҳотки, тўлмаса дийдаларга ёш.

Беҳад соғинганман, кўришга зорман,
Хабар бер, қайдасан, эй офатижон.
Бу кун сен томонга қиламан сафар,
Сен ҳам кўрмак бўлсанг бергил тез нишон!

Гўзал Ўзбекистон қолди ортимда,
Қизлар оқйўл тилаб силкитди рўмол.
Оқйўл тиладилар яшил далалар,
Ҳэвуз бўйидаги жийда, мажнун тол.

Сўроқлаб бораман учган қушлардан,
Мардлигиндан куйлар улар навоси.
Силаб сочларимни мени эркалар,
Улуғ Русиянинг қорли самоси.

Бирга жанг қилармиз туриб ёнма-ён,
Таниш бўлиб қолар ўқлар овози.
Мен узган ўқимдан немис йиқилса,
Сен мамнун бўларсан, ватан ҳам рози.

Ишқинг қанотида сени сўроқлаб,
Парвоз қилмоқдаман осмонда енгил,
Тездан етажакман сенинг ёнингга,
Қўлимда қуролу, устумда шинель.

11. 9. 43.

ФАРЗАНД

Нега севмай, эркалаб ўпмай,
Нечун демай уни ҳаётим?
Нега демай кўзимнинг нури,
Сўзлаганда қандим, наботим?

Ширин экан фарзанд, у блан
Оилага кирар экан жон.
Кўзи кўзга тушишү блан,
Меҳри болқир экан бепоён.

Истиқболинг кўзинг олдида,
Кундан-кунга топаркан камол,
Сенинг тоза ҳаёт боғингда,
Усар экан бебаҳо ниҳол.

У бэр ерда қайғу ва ҳасрат,
Ҳаётингга бегона экан.
Қани айтинг, фарзанддан афзал,
Бу дун'ёда нима бор экан?

О... фарзандим, кўзим нурисан,
Менга сендай бўлаолур ким?
Сен ҳаётим, сени кўраркан,
Дилда беҳад жўшади меҳрим.

Қора кўзларингга қарайман,
Унда борлиқ бўлур намоён.
Унда порлоқ саодат, бахтинг,
Жилваланиб кўринар аён.

Ширин сўзинг, чексиз меҳринг бор,
Гул юзингга ошиқдир қуёш.
Меники деб осмонда Ҳулкар,
Палак блан қилади талош.

Сен ўсабер, беқайғу эркам,
Муҳаббатим бошингга соя.
Сен ухласанг алла айтайин
Қўшиқларим кўп, бениҳоя.

Ғуссасиз ўс, ғам кўрма зинҳор,
Сенга порлоқ тилайман иқбол,
Бу дун'ёда на яхшиқи бор
Сенга, қўзим, сенга бўлсин, ол!

ҒОЛИБЛАР ҚАЙТГАНДА

Йўқ, бўлмас, бормайман,— деди-ю хотин
Хизматин тамомлаб чиқди кўчага.
Кун тикка, ҳаво дим, у ҳар қадамда
Дуч келди висолга шошган тўдага.

Безалган машинлар учар тизилиб,
Гулдаста кўтарган қизлар беҳисоб.
Қизил байроқларда, шод чеҳраларда
Висол айёмига чарлаган хитоб.

Қўл силкиб жилмайди уларга қараб,
Жонлангандай бўлди қайғули юзи.
Жадал уйга қайтди. Эшикни очиб
Эри суратида тўхтади кўзи.

Узоқ туриб қолди, гўё суратни
Биринчи кўргандай ўз ётоғида.
Уксиб-ўксиб боқди, кўзини узмай,
Икки томчи қотди оқ яноғида.

«Нечун сенга бўлган пок муҳаббатим
Шунча тез фироққа бўлди гирифтор?
Жонлар берар эдим бир нафасига
Мен ҳам сенинг блан кўришсам дийдор.

Мана, толдиручи ва аччиқ ҳижрон
Тамом ёнди зафар алангасида.
Неча йиллар кутган муҳтарам висол
Ярқирар Тошкентнинг бўсағасида.

Бу кун қайтиб келар элнинг мардлари,
Элнинг келажагин сақлаб қолганлар.
Азиз тупроғини, бахтини севиб,
Эркини маш'ал қилиб, тунни ёрганлар.

Бў кун қайтиб келар қардош элларни
Немис занжиридан озод этганлар.
Шулар, парчаланган арслон танангни
Опичлаб қирғоқдан олиб ўтганлар.

Шулар, гўринг тўла нур бўлсин дея,
Иссиқ қўллар блан ташлаган тупроқ.
Сўнгра қаттиқ жанглар, зўр бўронларда,
Шу ер, шу қишлоқни ёвдан этган пок.

Бу кун шулар қайтар,— Ойгулнинг эри
Умиднинг дадаси қайтади ғолиб.
Чиқмасам бўлмайти, бутун элда тўй,
Бу кун йиғлаш гуноҳ бу уйда қолиб.»

Қўзни чирт юмди-ю, силкди бошини,
Хотин тетик юриб чиқди эшикка.
Самода янграйди ғалаба куйи,
Қуёш чарақлайди тепада тикка.

Қўлда қайчи блан кирди гулзорга,
Ҳали узилмаган гуллар оралаб.
Қош ўртасин ёпди марварид реза,
Гулдан даста қилди танлаб, саралаб.

Хотин шошилади, қучоғида гул,
Ўғлини етаклаб чиқди кўчага.
Чиқди-ю, дам ўтмай қўшилиб кетди,
Висолга ошиққан қувноқ тўдага.

ТУҚҚАН ЭЛДА ТУЛИШАР НАҲОР

I

Бу тушми, ё хаёл, бу на турли куй,
Қаердан бу қадар қушлар сайраши?
Урмон шамолимас, арча бўйимас
Қайдан райҳон ҳидли елнинг яйраши.

Йигит апил-тапил очди кўзини
Кўзига кун тушди, лабига кулгу.
Ҳовлига сув сепар онайи зори —
Туғилган элининг тонготари бу.

Йигит қуюқ завқ-ла боқди йироққа,
Ялтираб кўринди тоғ бошида қор.
Танини эркалаб бутун атрофда,
Етилиб тўлмоқда юртида наҳор.

Йигит яйраб кетди, кўксини қабариб,
Уни мафтун этди тонгнинг чиройи.
Сўридан тушди у, боғ тўмон юрди,
Тонг қизи қўшиғин қилиб хиргойи.

II

Йигит боққа чиқди — кенг яғринида
Уйнайди дарахтлар ўта тушган нур.
Олдида ёйилиб, шарбатга тўлиб
Таниш ва жонажон боғи товланур.

У етаолмади нигоҳи блан,
Мевали дарахтлар қалин ва юксак.
Наҳот ўзи эккан қирмизак олма
Мана шу ялтираб ёнган ёқутдак.

Йигит мамнун борар... Нурла ўйнайди
Янги кенг ариқда сув карашмаси.
Бир ёқда шафтоли, бир ёқда анжир —
Йигит нигоҳида шарбат чашмаси.

У тўймай қарайди — жуда яқинда
Қўшиқ жаранглади, тарқалди ўйи.
У, қўшни бэғига ташлади назар,
Ишкомда кўринди қизларнинг бўйи.

III

Тинди-ю, қизларнинг дилрабо куйи,
Акси садо қолди кўкда жаранглаб.
Ва ишкомдан чиқди икки етук қиз,
Бир сават узум-ла йигитга қараб.

Йигит шошиб қолди — қилди табассум,
Гоҳи чиллакига, гоҳ қизга боқди.
Чиллаки товланди шакарга тўлиб,
Қизлар латофати бағрини ёқди.

Салом, деб эгилди қизлар жилмайиб,
Бир сават узумни тутди йигитга.
Йигит раҳмат айтиб тўниб қолди жим,
Сочин майда ўрган, сутдай оқ бетга.

«Наҳот ўша Зебо, ўша қўшни қиз,
Шу нозик латофат, шу оҳу қараш.
Қандай баркамол бу! Ё янглишдимми,
Нечун кўкрагимда туташди оташ?..»

Йигит кўз узмади қизлар изидан,
Сихрланган каби қолди шуурсиз.
Шу жаннат боғ бўлиб кўринди унга,
Пушти кўйлак кийган Зебо номли қиз.

ТУН

Тоғ ортига ўтиб кетди кун,
Секин чўкди тўза, салқин тун...

Мен тераза очганим чарбоғ,
Сокин ухлар тун кўрпасида.
Майин қўшиқ ёйилар ҳар'ён,
Эсиб ўтган ел шарпасида.

Сув оқади аллалаб тунни,
Ҳамма ухлар, уйда мен уйғоқ.
Парча қоғоз, кичик бир қалам,
Бошим узра порлайди чироқ.

Тунда қанча хаёл, қанча куй,
Мен берилиб қулоқ соламан.
Сўз топалмай ифодасига,
Ранг ахтариб шошиб қоламан.

Соф ел эсар... Парвона учар,
Чироқ атрофида ўргилиб,

Узин уриб парт бўлади-ю,
Столимга тушади келиб.

Мен ёзаман, юлдузлар ўтар,
Ҳарбириси сўйлар бир эртақ.
Мана, Ҳулкар қаршимда чақнар,
Ёрқин тонгдан келтириб дарак.

Тун ўтади яна чарбоғдан
Кўтарилар саҳарги туман.
Менчи, аста чироқ сўндириб
Отаётган тонгни кутаман.

Кўзларимда эриб кетди тун,
Ёйилмакда ёрқин жувон кун...

* * *

Тонг елининг ипак қўллари
Сирень, тегиб ўтгач гулингга,
Нечун майин, нозик тебраниб
Қараб қолдинг унинг йўлига?
Сен тебрандинг — очди лабини
Кўксингдаги нафис ғунчалар.
Айт-чи, сенга нелар деди у,
Яшнаб кетдинг, гўзал, шунчалар?
Мен биламан, — у қуёшингдан
Элчи бўлиб келар ҳар саҳар.
Юрагингга солиб ҳаяжон,
Қулоғингга сўйлар хушхабар.
Сен ошиқиб муштоқлик блан,
Тебранасан нафис ва ма'сум.
Ҳали ҳижрон билмаган ишқдай
Юзларингда ўйнар табассум.
Сен силкидинг, бўлди муаттар
Атрофимни ўраган ҳаво,
Айт-чи, қачон менинг ёримдан
Хабар олиб келаркан сабо?..

СЕНИНГ МАФТУНИНГ

Яхшики йигитда эр юраги бор,
У севса ҳечқачон ёнмас яширин.
Севгинг тўғрисида ўзинг эчдинг сўз,
Эй кўзи қопқора, сўзлари ширин!

Менинг севганимни ҳали билмасдинг,
Танҳо ўртанишдан мен олдим лаззат.
Дилимни кемирган муҳаббат сирин
Ўзим ардоқладим, ҳам қилдим иззат.

Қалбимга ёзилган муҳаббат сўзи,
Ўйимни чулғади менинг ҳар минут;
Лекин ишондимки, сен сўз очмасанг
Шу дардда ўлсам ҳам этаман сукут.

Ҳатто билмас эдим, севармидинг сен,
Балки севганингдир бир бахтиёр қиз.
Балки хаёлингдан мен беҳад йироқ,
Аммо сен дилимда кечаю-кундуз:

Қизга уят дедим, айб деб билдим,
Йигитга севгисин айласин изҳар.
Бу — доғ деб ўйладим қизнинг ҳуснига
Энди иложим йўқ бўлмайин иқрор.

Узоқ мен ахтардим, аммо ўзимда
Бир куч тополмадим севгидан устун!
Мен сени севаман, сеҳргар йигит
Бутун борлигимла мен сенга мафтун.

КЕЛИНЧАК

Гўзал тўй оқшоми қуйилиб букун
Кўзи қамашди-ю, чекилди нари.
Тўйхона чароғон, ноз-не'мат тўкин,
Тун кўксин ёради қизлар лапар.

Дарахт орасидан суқ блан қараб
Бошингдан сепаркан ой оппоқ чечак.
Нурга, латофатга, гулга ўралган
Чуқур ҳаё ичра кўрдим, келинчак.

Нафис баданингда оқ тўй либэси.
Ажаб камол топмиш чиройинг букун.
Фақат куёвни-мас, тўйга келганнинг
Барини шу оқшом этгансан мафтун.

Шаробда ёнади чирор шу'ласи,
Ер-ёрдан бошланган базм авжида.
Шаҳло кўз сузилар, қизарар юзинг
Қалбинг тўлқинининг жўшқин мавжидан.

Куёв тикилганда бахтиёр, мамнун.
Фунча дудофингга чиқар ним кулгу.
Сен ва'да этдигинг бахту саодат
Унда акс этади мисоли кўзгу.

Икки ёш лабингиз лабга қўйган он,
Шарбатга айланди, аччиқ шароблар.
Шўхроқ ўйнаб кетди раққоса жувон,
Авжга кўтарилди танбур, рубоблар.

Бунча уятчансан, киприк кўтариб
Шахло кўзларинг-ла боқмайсан унга.
Лекин истайсанки, йилдай бўлса дам,
Хотима бўлмаса шу ажиб тунга.

Эрка қиз, бу ажиб тун орқасида
Заррин саҳифалик саҳар кутади.
Ҳаёт китобининг илк варағини
Каттакон кенг очиб сенга тутуди.

Ҳали муҳаббатнинг баҳори олда,
Олдинда ёш ҳаёт, рангба-ранг фасл,
Умрингиз ҳушчақчақ, иноқ бўлади,
Бунга ёниб турган кўзларинг кафл.

Иқболнинг юлдуздай абадий кулсин,
Баҳор йўлларингга тўшасин чечак.
Шу ёшлик, шу чирой, умринг баҳори
Сарғайиш билмасин, сулув келинчак!

ЖАНУБ ОҚШОМИ

Қуёш бәтди, курорт шаҳарнинг
Еқимли кун сурони тинди.
Ва жанубнинг паст осмонининг
Юлдузлари кўринди энди.

Қоя, тоғлар, дара ва дар'ә
Кўмкўк туман блан қоришди.
Дам ўтмайин арчазор гумбаз
Орқаси оқ нурдан ёришди.

Ёришди тун, эриди туман,
Гумбаз кўркин қилди намоёиш.
Ёниқ шамдай кўкка интилгағ
Арчаларда уйқу — осойиш.

Тун ухлайди, лекин уйқуда
Тотли ҳаёт, ором бор, жон бср.
Майин елда, рақс этган баргда
Қанча ҳаёт, қанча замон бор.

Нурга қўлин чўзган қайинлар
Игналари мудроқ-мас, сергак.
Ва қушларнинг кўрган тушида
Эрта учун етилар эртақ.

Кенг балкондан кузатаман мен,
Гумбаз узра ма'сум қўнар ой.
Арчаларнинг жомаси кумуш,
Симобланар ҳозир қора сэй.

Ой юксакка сузиб жилади,
Ёйилади зар этаги кенг.
Ой нурида жўшган ҳаётнинг
Латофати кундузга тенг.

Кисловодск.

ҚАЙИНЗОРДА ..

Паға булут ёйилди кўкка,
Ювиб ўтди барглари ёмғир.
Арчаларнинг яшил кафтида,
Томчиларда ялтиради нур.

Қаршимдаги юксак қайинзор,
Гуркиради жамоли гўлиб.
Унинг ҳушбўй, салқин қўйнига,
Кириб кетдим мен ҳам чарх уриб.

Сой лабидан чўққига қадар,
Лента каби тош пиллаюя.
Қўланканинг рангпар гуллари,
Мени имлаб сўзлар ҳикоя.

Йўлни қўйиб тармашдим тошга,
Арчаларнинг тутиб баридан.
Қирғоғимга кел деб шарқираб
Пастдаги сой бир тош наридан.

Мен юксакка тармашган сарп,
Фазилатга тўлар манзара.
Тўлқинланиб кўринар менга,
Ёнбошдаги бахмалтўш дара.

Узоқ кетдим... қайин тагида,
Кўкка қараб ястаниб ётдим.
Жануб османига термулиб,
Хотиралар конига ботдим.

Шамол эсар, қайин учлари
Тўлқинланар мисоли денгиз.
Барг шитирлар, майналар сайрар,
Бари бирхил, бари биртекис.

Шарқирар сой, шитирлар арча,
Майна сайрар, кезар шаббўда.
Бари бутун табиат бўлиб,
Қучоқлайди мени кўк тоғда.

Мен атрофга суқ-ла қарайман,
Лабларимга келар табассум.
Юрагимга тўлар хотира,
Табиатдай рангдор ва ма'сум:

Кисловодск.

БАҲОР ҚЕЛДИ СЕНИ СУРОҚЛАБ...
(Қимматли Ҳамиднинг ёрқин хотирасига)

Салқин саҳарларда, бодом гулида
Бинафша лабида, ерларда баҳор.
Қушларнинг парвози, елларнинг нози,
Бахмал водиларда, қирларда баҳор...

Қанча севар эдинг, бағрим бу баҳорни,
Урик гулларининг эдинг мафтуни.
Ҳар уйғонган куртак ҳаёт берган каби
Кўзларингга суртиб ўпардинг уни.

Мана қимматлигим, яна баҳор келиб
Сени излаб юрди, кезди сарсари.
Қишнинг ёқасидан тутиб сўради сени,
Ул ҳам ёш тўкди-ю, чекилди нари.

Сени излар экан бўлиб шаббода,
Сен юрган боғларни қидириб чиқди.
Езиб кўрсатай деб ҳусни — кўркини,
Яшил қирғоқларни қидириб чиқди.

Зулфия — Ҳ у л к а р

Топмай, сабри туга5 бўрол бўлди-ю,
Жарликларга олиб кетди бошини.
Фарҳод тоғларидан дарагинг излаб,
Сойларга қулатди тоғнинг тошини.

Қирларга илк чиққан қўйчибонлардан
Қайда шоир дея айлади сўроқ.
Барида сукунат, ма'юслик кўриб,
Ҳориб, чарчаб келди, тоқатлари тоқ...

Сўнгра жило бўлиб кирди ётоғимга,
Ҳулкар ва Омоннинг ўлди юзидан.
Сингиб ёш куйдирган менинг яноғимга
Секин хабар берди менга ўзидан.

Лекин ётоғингда сени тополмай,
Бир нуқтада қолди узоқ тикилиб.
Яна ел бўлди-ю, кезиб сарсари,
Мендан сўрай кетди — қалбимни тилиб:

«Қани мен келганда қулиб қаршилаб,
Қўшиғи мавжланиб бир дар'ё оққан?
«Бахтим борми дея, яккаш сўроқлаб»
Мени ше'рга ўраб суқланиб боққан?

Ўрик гулларига тўнмайди нега,
Елда ҳилпиратиб жингила сочин.
Нега мен келтирган шўх нашидага
Пешвоз чиқмайди у ёзиб қулочин?

Қандай ишққа тўлиб боқарди тўнгга
Камол топтирарди кенг хаёлимни.
Унинг рангдор жозиб қўшғида
Мудом кўрар эдим ўз жамолимни.

✓
Қани ўша куйчи, хаёлчан йигит?
Нечун кўзингда ёш, туриб қолдинг лол.
Нечун қора либос, сочларингда оқ
Нечун бу кўкламда сен паришон ҳол?»

Қандай жавоб айтай, лолдир тилларим,
Баридан тутдиму, келдим қошингга.
У ҳам ғаминг блан кезди афтода —
Боқиб туролмади қабринг тошига.

Аламда тутоқиб дарахтга кўчди,
Куртакни уйғотиб сўйлади ғамноқ.
Сенинг ёдинг блан елиб беқарор,
Гуллар ғунчасини этди чок-чок.

Гулу-райҳонларнинг таралди атри,
Самони қоплади майин бир қўшиқ.
Бу қўшиқ нақадар ошно, яқин,
Нақадар ҳаётбахш, оташга тўлуқ.

Баҳорга бурканган сен севган элда,
Овозинг янгради жўшқин, забардаст.
Улмаган экансан, жоним, сен ҳаёт,
Мен ҳам ҳали сенсиз олмадим нафас.

Ҳижронинг қалбимда, созинг қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар алам.
Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам!

ОЛТИН КУЗ

Севаман, олтин куз, севаман жондан,
Табиат безанган гўзал чоғингни.
Дарахтлар ранго-ранг кийим кийишиб:
Кўзни эркалаган чаман боғингни.

Севаман, ерларга гўзал япроқлар,
Юмшоқ ва рангба-ранг гилди тўшаса.
Қизалоқлар боғда териб баргларни,
Гулдасталар ясаб, яйраб ўйнаса.

Далада пахталар кумуши порлаб,
Момиқ юзларини қуёшга тутса.
Теримчи чечанлар этаги тўлиб,
Тоғдай хирмонларга келтириб тўкса,

Мен беҳад севаман! Енгим шимариб,
Қизлар орқасидан кетаман мен ҳам.
Кенг водий қўйнида кўксим қабариб,
Яйрайман, наш'ага тўламан бу дам.

Симоб тўлқинлари осмонни қоплаб,
Муттасил ёмғирлар зериктирса ҳам,
Қумуш булоқларнинг сувлари сокин,
Қушлар инларига кириб олса дам

Мен ғамгин боқмайман, кўнглимда баҳор,
Олтин япроқларга қараб, толмайман.
Гўзал келинчакдай ҳарбир дарахтни
Севаман! Нигоҳим узаолмайман.

Булут чодирини йиртганда қуёш,
Зангори осмонга бўламан мафтун.
Севаман нурларда пати ялтираб,
Оппоқ кабутарлар қилсалар ўйин.

Тўзони ювилган барглар шамолда
Рангин кўз-кўмилиб, тебранса мағрур.
Ҳозир тинган ёмғир томчиларини
Олтин япроқларда эркаласа нур.

Гавҳар маржон каби ялтираб турса,
Севаман ўшани беҳад, бепоён!
Қуёшни қаршилаб чиқиб айвонга,
Нурларга кўмилиб юраман шодон.

Севаман олтин куз, севаман жондан!
Товусдай безанган дарахт боғларни!
Ёмғирли оқшоминг, қуёшли тонгинг
Хаёлга чўмганим гўзал онларни!

ИККИ УРТОҚ

Уфуқ олмиш пуштиранг,
Тоғ узра қўнмакчи кун.
Қир кенг — кўз илғар аранг,
Пахта очилган гулгун.

Белга урар ғўзалар,
Чайқалар худди денгиз.
Оқ кўпиклар қўйнида
Сузиб юрар икки қиз:

Бири Гулшан — кўп дилкаш,
Камсухан ишга чечан.
Бири Ойша — шўх оташ,
Еш келин — гапга печан.

Ойша баджаҳл шаддот,
Гулшан туйғун, раҳмдил —
Иккиси қалин ўртоқ,
Ўртадан ўтмайди қил.

Пахта очилган қийғоч,
Оппоқ енгдай кўсаги.
Теримчилар завқли, шод
Шимарилган билаги.

Ойша ростлаб қаддини,
Атрофга ташлади кўз.
Бўшатиб этагини,
Дўстига бошлади сўз:

— Гулшан қаранг, далани,
Йигитлар тутиб кетди.
Нуқул гўдаклар блан,
Қолган кунлар ҳам битди.

Қарайман-да, қувнайман,
Ичга сиғмас қувончим.
Кўкрагим баланд бўлиб
Зўр бўлгандай суянчим.

Биласиз, бу қаторда
На акам боғ, на иним.
Лекин туққандан яқин
Бариси жоним, таним.

— Асти қўйинг, минг шукур,
Тугади офат — уруш.
Халқни айтинг, шундай зўр
Йилларда берди туриш.

Энди бағримиз бутун,
Эркаклар қайтди элга.
Йиғламайсан жигар хун
Васваса тушмас дилга.

Эшик тиқ этса сени
Босар эди ваҳима.
Қўшнинг олса шумхабар
Бағринг бўларди қийма.

— Чунки, ўртоқ, ҳаммамиз,
Бир элнинг йигит — қизи.
Кийган ва еганимиз,
Бир элнинг нони — тузи.

Хирмон томон йўл олди,
Қизлар жўяк ичидан.
Қўркам силкиниб қолди
Оқ пахталар кетидан.

Интилар кўкка қуёш,
Ортар ерда ҳарорат.
Терар йигит, қари — ёш,
Ҳаммада зўр маҳорат.

Қизлар тўкар, пахтанинг
Ўсар тоғдай хирмони,
Ялласи йигитларнинг
Жаранглатди самони.

— Қаранг, унинг овози
Бунча жозиб бўлибди.
Урушда чиқиб фози,
Сухсур каби тўлибди.

— Комилми?

— Йўқ, Тўлаган.

(Яширмоққа шошди қиз.)

— Тўлаганмас куйлаган,
Мени чалғитмакчисиз.—

Бу Комил!— кулиб боқди,
Ойша ўз ўртоғига.
Бу қараш олов ёқди,
Қирмизи яноғига.—

Айтманг, чин гап турганда
Менга кўрган тушингиз.
Ишқ денг, уни кўрганда
Оғиб кетар ҳушингиз.

— Ҳуш ўлсин дарров оғса!
Жилла ҳам ундай эмас.
У қаҳрамон, биз эса. . .
Биздайларни тенг демас.—

Қучоғи тўлган пахта
Упар оппоқ иягин,
Гулшан хаёлчан, шаҳдам
Тўкиб келди этагин.

— Гулшан, ёш қиз эмассиз,
Гапингизга қўшинг туз.
Камтарлик яхши, лекин
Ерга уриш ориқ сўз.

Мен ўша Қомил бўлсам,
Танлардим сизни ёлғиз.
Сизнинг чирой кимдан кам,
Товусдай кўркам қизсиз.

— Жилла ҳам ундай эмас!
— Луқма ташламанг мундоғ.
Бир кўрган қилар ҳавас,
Қиз деган бўлар шундоғ.

Бу йил колхозда қай қиз,
Сиздан кўп терди пахта?
Ҳатто районга раис
Телфон қоқди бу ҳақда.

Қаҳрамондан каммисиз?
— Биз ҳаммамиз шу зайил!
Сиз, Ойпош-чи?

Иигитлар,
Биздан ўзмоқчи бу йил.

— Майли, ўзсин! Улар ҳам
Ўзимизнинг юзимиз,
Бизнинг колхоз шундоғ деб
Гердаямиз ўзимиз.

Ойша этагин тўкиб,
Телиб босди қанорга.
Ҳам тераркан сўзлади,
Гулшан чўмди хаёлга.

— Уқигансиз, оққўнгил,
Орқангиз тўла кокил.
Бу кокилдан узилиб,
Қайга ҳам кетар Комил.

— Қўйинг шу гапни, Ойша,
Пича олинг қўшиқдан! . . .
. . . Қуёш тераклар оша
Шу'ла сочди уфқдан.

Бутун звено шунда. . .
Табельчининг вақти чоқ.
Ялтирар хирмон кунда,
Тоғдай юксак, қордай оқ.

Жийдазор йўл оралаб,
Қизлар кетди уйига.
Шарқдан оқшом мўралаб
Урмаларди қўйига.

Шом ортидан тоғ ошди,
Ун беш кунлик тўлин ой.
Кенг водига нур сочди,
Ҳосилга бўлсин деб бой.

УНИ ФАРҲОД ДЕР ЭДИЛАР

Осмон тиниқ. Тоғ оралаб ел,
Уйнар эди субҳидам енгил.
Тоғ бошида ярқирайди қор,
Этагида ямяшил баҳор.

Шу тоғлардан, тошлар ёнидан,
Қисматга ёр ошиёнидан
Кўзгудаги қизни этиб ёд,
Паришон ҳол кўринди Фарҳод.

Вазмин ташлаб олдинга қадам,
Чиқиб келди кўзларида ғам.
Дарак излаб ҳуршид юзлидан,
Кўзгудаги оҳу кўзлидан,

Куйлар экан оташда тинмай,
Жаранглади ҳасрат тўла най.
Бу дилором ширин овоздан —
Ҳаста дилдан чалинган создан

Маст бўлгандай унинг ёнида
Кезиб юрди майин шаббода.
Гул гунчаси қўшиққа мафтун —
Бўлиб кўксин чок этди бутун.

Ҳушбуй ҳидин таратди райҳон
Тўлиб кетди атрга ҳар'ён.
Куйни тинглаб соч ёзди толлар,
Тебранишди нозик ниҳоллар.

Бу куйчига тан бериб буткул
Қўшиғини унутди булбул.
Тинглар экан симобдай чашма,
Жилваланиб қилди карашма.

Авжга чиққач ҳофиз навоси,
Куйга тўлгач боғлар ҳавоси,
Бош кўтариб майса ётоғда
Қулоқ солди оҳулар тоғда.

Кўзларида маржон-маржон ёш,
Тош устига қўйганида бош
Тошлар болиш бўлайин деди,
Гуллар кўрпа солайин деди.

Чўллар, очмак истади чаман
Атр сочмак истади тикан.
Висол топмай чекканда азоб,
Бағри куйиб бўлганда кабоб.

Тутмак истаб майли пиёла
Водиларда очилди лола.
Атрофини ўраган ҳаво
Бўлсам деди дардига даво.

Охир ғамгин қўшиқ ҳам тинди,
Ҳур қизлардан акс садо келди:
«Эмиш юртинда Фарҳод исми
Бунда тоғ қазучидир,
Матон ҳуснин олмоққа
Келибдур, де, бу бозора».

Жаранглади тоғларда бу куй,
Ширин юрган боғларда бу куй.

Булбул қилди бу куйни хониш,
Халойиқдан ёғилди олқиш.
Чапак чалди зилол япроқлар,
Чапак чалди тоғлар, тупроқлар.

Гул кўтариб оҳулар келди,
Гуллар сочиб шамоллар елди.
Ташлай берди қизлар гулдаста
Саҳна гулга тўлди бир пасда.

Икки юлдуз чақнаб кўзида,
Зўр ҳаяжон сезиб ўзида,
Табассумла ташаккур изҳор
Этди Фарҳод — моҳир сан'аткор.

Еғиларди ҳарбндан олқиш
Кетган эди табиатдаи хуш,
Офарин деб қари-ёш қолди,
Офарин деб тоғ-тош қолди.

* * *

Ўз ҳушига келгандан кейин
У, бошини кўтарди секин.
Атрофига бир ташлаб назар
Тирик жондан кўрмади асар.

Кўзин олмай қаради узоқ;
Унга таниш жонажсон тупроқ —
Украина ери бепоён
Боқар эди ма'сум, меҳрибон.

Аллақайда гумбирлайди тўп,
Узоқларда ўт ёнади кўп.
Чекиларкан душман беомон
Ўт қўйганин англади шу он.

Интилади олдинга томон,
Лекин булоқ каби оққан қон
Имкон бермас олға юришга
Душманига ўқин узишга.
Кўкрагини ўпирган олов
Азоб берди унга беаёв.

Еш юраги ҳаёт истайди,
Қони қасос томон қистайди.
Аммо, мана, қаршидан ўлим
Унга қараб ушла,— дер,— қўлим!
Оғир азоб сезиб ўзида
Ғазаб ёнди шахло кўзида.

Қобил Қори оташга тўлиқ
Жаранглатди майин бир қўшиқ.
«Эдим юртимда сан'аткор
Ки, бунда жанг қилучиман,
Матои эрким олмоққа
Келибман ушбу майдона».

У беғубор осмонга боқди
Ва сирҳли кўзгуни топди.
Кўзгумисол зангори осмон
Она юртин қилди намоён.

Қаршисида турган ўлим ҳам
Ғойиб бўлди кўзидан бирдам.
Мана уйи, ҳовли, гулзори
Ва меҳрибон онаизори,
Отасининг нуроний юзи,
Йўлларига интизор кўзи.

Гул ичидан кўйлаги атлас,
Лаби ёқут, кўзлари наргас
Ери майин қилиб табассум
Унга боқди гўзал ва ма'сум.

Сўнг ўзини саҳнада кўрди,
Фарҳод бўлиб тоғларда юрди.
Аста ўтди ташланган гуллар,
Чапак чалган қизлар, булбуллар.
Балиқ сузган у олтин булоқ,
Ширин наҳри, Фарҳод қазган тоғ!
Кенг пахтазор, води, боғ, бўстон
Юз кўрсатгач гул Ўзбекистон —

Вужудида ҳарорат ортди,
Хаёлини ойна тортди:
Бўстон эмас вайронлик, даҳшат,
Кўз олдидан ўтди беадат: —
Қора дорга осилган аёл
Олтин сочи ёзиқ тол-тол,
Баданида қамчининг доғи,
Ерга тегмай чўзиқ оёғи
Чайқалади шамолда аста,
Бошсиз ётар гўдаги пастда.

Сўнг шаҳарлар кўринди вайрон,
Дар'ёдаги сувлар қизил қон.
Узоқлардан келаркан фар'ёд —
У бошини кўтариб кушод:

— Йўқ, бу куйган далалар ҳаққи,
Бошсиз қолган таналар ҳаққи,
Яксон қилмай душманни тамом,
Бари учун олмай интиқом,

Мен ўлимга бўлмайман рози,—
Деди. Ғазаб тўла овозин
Олиб кетди узоққа шамол.
Ва у боқди ойнага беҳол: —

Душман пайҳон қилган дала, қир,
Ўтаберди кўзгуда бир-бир.
Энг сўнгида ўзи ўлдирган,
Паймонасин ўзи тўлдирган —
Немисларнинг жасаидан тоғ
Қўтарилди кўзгуда шу чоғ,
Тепасида биргала қузғун
Базим қуриб қилади ўйин.

Халос этган қишлоқлар ўтди,
Озод қизлар унга гул тутди,
Қобил Қори ҳолсиз, зўрбазўр
Кўзин олди кўзгудан мағрур.

Жангчиларни кўрди бошида,
Командирин кўрди қошида:
— Жон дўстларим, ҳуш қолинг,— деди,
— Мен учун ҳам ўч олинг,— деди.
— Мен ўлимдан асло қўрқмайман —
Лекин яшамоқни истайман.
Ҳаёт яхши, кураш ҳам яхши,
Она тупроқ, қуёш ҳам яхши.
Шу тупроқда берганим-чун жон
Кўз юмаман мағрур, беармон.

Қолди ёрим, падарим, онам,
Қолди севган қўшиқларим ҳам.
Мана, турар қаршимда ўлим,
Лекин қўшиқ тилайди кўнглим.
Куйлай, дўстлар, тингланг сўнги бор,
Сўнгра, майли, сиз айланг такрор:

«Қаро кўзим кел эй мардумлиғ, эмди фан
қилгил
Кўзим қаросига мардум каби ватан қилгил.
... Юзинг гулига кўнгил равзасин ясаб
гулшан...
... Гулоб блан ювгин баргидан кафан қилгил».

Сан'аткорнинг нафаси тинди,
Халоскорнинг нафаси тинди.
Дўстлар сокин эгганида бош
Шарқ томонда кўринди қуёш.

Сукунатни бузиб ел — шамол,
Тинган куйни айлади такрор.
Тилга кириб асрлик ўрмон
Такрорлади қўшиқни шу он.

Такрор этди у куйни дарё,
Қор тагида ётган ўт, гиё.
Такрорлади тошлар, тупроқлар,
Такрорлади жангчи ўртоқлар.

Такрор этар тоғлардаги қор,
Такрор этар келганда баҳор...
Шундай яшар асрлар бўйи,
Ҳалок бўлган ҳофизнинг куйи.

Сокин оқар дар'ё лабида,
Бир туп кўмкўк арча тагида
Қабр турар. Бошидаги хат
Марҳум эрдан беради дарак:

«Бунда ёвни қириб беомон
Ватанга жон берган қаҳрамон
Жангчи Қобил Қори ётади».

Тонглар уни эслаб отади.
Секин елиб майин шамоллар
Шарқдан ғарбга эсан замонлар,
Келтиради райҳон бўйини,
Ширинларнинг дилбар куйини,
Қўп юлдузлар ой блан тунда
Келиб, майин эгилиб шунда —
Салом айтар туққан элидан,
Ширин калом ўзбек тилидан.
Тепасида тўкиб кумуш ёш
Секин қайтар келсин деб қуёш.

БИЗ ТОНГНИ СЕВГАН-ЧУН

Тинчгина тонг отар. Чиқади қуёш,
Кўмкўк майсаларда ялтирар шабнам.
Осмон типтиниқ, еллар мусаффо,
Эркин нафас олиб уйғонар эл ҳам.

Биз тонгни севамиз — алвон рангида
Миллион-миллионларнинг яшайди хуни.
Жон олиб, жон бериб бутун жаҳонда
Дастлаб қаршилаган биз бўлдик уни.

Биз тонгни севган-чун — уни қаршилаб
Ҳар кун зафар блан кўтарилар қад.
Шу тонг тиниқлигин сақлар муқаддас
Нафрат, севгимиздан яратилган сад.

Бу чексиз севгида, қудратимизда
Шонли қурбонларнинг хиссаси улкан.
Шунинг-чун тинч меҳнат шиори блан
Балқиб юксалади жона-жон ўлка.

Биз тонгни севган-чун — кенг кўкимизга
Уфқдан ўтолмас зулмат дудлари.
Шу эркин тебранган майсалар дамин
Бўғолмас порохнинг заҳар ҳидлари.

Онадай ардоқлаб, боладай севиб
Сақлаймиз туфроқни, шарафни, донгни.
Ўткир кўзимизни уфқдан узмай,
Ҳаркун қаршилаймиз сафобахш тонгни.

МУНДАРИЖА

Сенинг тонгинг	3
Менинг ватаним	6
Чоржўй — Қўнгрот	9
Қўлимда қуролу, устимда шинель	12
Фарзанд	14
Ғолиблар қайтганда	15
Туққан элда тўлишар наҳор	19
Тун	22
Тонг елининг ипак қўллари	24
Сенинг мафтунинг	25
Келинчак	27
Жануб оқшоми	29
Қайинзорда	31
Баҳор келди сени сўроқлаб	33
Олт ин куз	37
Икки ўртоқ	39
Уни Фарҳод дер эдилар	45
Биз тонгни селган-чун	45